

Leden van de gemeenteraad
Postbus 950
6000 AZ WEERT

Weert, 23 DEC. 2021

Onderwerp: Beschermingsbewind in eigen beheer

Geachte leden van de gemeenteraad,

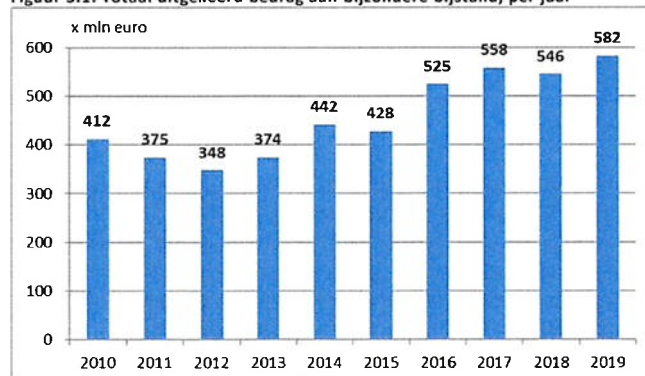
Op uw verzoek (69881) is er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van het door de gemeente zelf uitvoeren van beschermingsbewind.

Aanleiding

Gemeenten geven jaarlijks veel geld uit aan bijzondere bijstand voor de kosten van beschermingsbewind. Beschermingsbewind is een maatregel die de rechter kan uitspreken indien iemand op een bepaald moment in zijn leven zelf niet in staat is om zijn financiële situatie goed te beheren. Voor de hieraan verbonden kosten kan bijzondere bijstand worden aangevraagd. Men moet hiervoor voldoen aan de overige voorwaarden van de bijzondere bijstand.

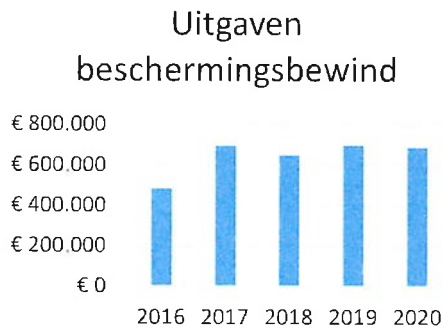
De afgelopen jaren zijn deze kosten voor de meeste gemeenten gestegen. Uit gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat de kosten voor beschermingsbewind in 2019 27% van de totale uitgaven bijzondere bijstand bedragen.

Figuur 3.1. Totaal uitgekeerd bedrag aan bijzondere bijstand, per jaar

Bron: CBS.

Voor gemeente Weert zijn de uitgaven bijzondere bijstand voor beschermingsbewind als volgt:

Ontwikkelingen

De afgelopen jaren hebben verschillende gemeenten pogingen gedaan om de kosten voor beschermingsbewind te verlagen, waaronder de gemeente Groningen en Deventer. Zij namen het beschermingsbewind in eigen beheer waardoor het gezien kon worden als een voorliggende voorziening op bewindvoering door private partijen. In de gemeente Deventer is het besluit inmiddels teruggedraaid door de rechter omdat het in strijd is met de regels van oneerlijke concurrentie. In Groningen wordt het aangemerkt als economische activiteit in het algemeen belang, waardoor deze regel omzeild werd. De gemeente Den Bosch heeft het voorbeeld van Groningen gevolgd.

Deventer

Rechtbank Overijssel heeft de bewindvoering in eigen beheer in de gemeente Deventer geschorst. Er werden te veel fouten gemaakt waarvan cliënten de dupe werden. Controle door de kantonrechter toonde aan dat het beschermingsbewind door de gemeente niet zorgde voor een financieel stabiele situatie. Door de fouten werden cliënten geconfronteerd met nieuwe schulden. Dit komt mede doordat de gemeente haar administratie niet op orde had en niet voldoende medewerkers in dienst had om deze taak uit te voeren.

Groningen

Rechtbank Noord-Nederland vindt het beschermingsbewind een gelijkwaardig alternatief net zoals het beschermingsbewind door een private bewindvoerder. Het beleid, waarin de gemeente stelt de bewindvoering goedkoper en kwalitatief net zo goed uit te voeren als een private bewindvoerder, is volgens de rechtbank voldoende financieel onderbouwd door de gemeente. Hierdoor kan de gemeente het beschermingsbewind als voorliggende voorziening aanbieden.

Den Bosch

De rechter fluit gemeente Den Bosch terug vanwege het buitenspel zetten van private bewindvoerders. De gemeente had het in eigen beheer uitvoeren van het beschermingsbewind onvoldoende zorgvuldig en niet daadkrachtig voorbereid. Hierdoor kon niet worden vastgesteld of de kwaliteit van de private bewindvoerders ondermaats was. De noodzaak van meer maatwerk en kwaliteit is door de gemeente daarom niet aangetoond. Door het besluit van de gemeente is er, volgens de rechtbank sprake van, "het onttrekken van de hele markt van bewindvoering voor minima naar de gemeente". Al met al blijft daardoor volgens de rechters volledig onduidelijk of de doelstelling van het besluit, door het gratis aanbieden van beschermingsbewind, daadwerkelijk wordt bereikt.

De voor- en nadelen van beschermingsbewind in eigen beheer

Voordelen:

- Er kan meer passende zorg worden geboden. Ook voor bijvoorbeeld moeilijke doelgroepen die bij private bewindvoerders niet of moeilijker terecht kunnen of willen.
- Er ontstaat meer zicht en controle op de kwaliteit van bewindvoering. Het aantal private bewindvoerders is de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen, maar de kwaliteit is wisselend.
- Een kostenbesparing ten aanzien van de tarieven voor bewindvoering. Indien men besluit tot het aanbieden van beschermingsbewind in eigen beheer kan bewindvoering worden aangeboden tegen kostprijstarief welke wel 20% onder de maximale tarieven ligt die veel commerciële bewindvoerders hanteren. Dit kan leiden tot een flinke kostenbesparing.
- Er ontstaat een grotere kans om integraal te werken.
- Het beheersbaar maken van de stijgende kosten van de bijzondere bijstand beschermingsbewind.

Nadelen

- Mensen ervaren vaak een drempel om zich te melden bij een gemeente voor hulp. Er zijn inwoners die een bepaald wantrouwen hebben richting de overheid. Dit zou juist weer voor, bijvoorbeeld de moeilijke doelgroepen zoals hierboven vermeld, een reden kunnen zijn om geen hulp op het gebied van bewindvoering aan te gaan.
- Er worden hoge kosten verwacht door mogelijke extra inzet op de controle van dossiers vanwege het vergrootglas waaronder een gemeente ligt.
- Er kan een bepaalde mate van belangenverstremming ontstaan. De gemeente verstrekt de uitkering maar beheert deze ook. De kans ontstaat dat er tegengestelde belangen voor gaan komen, bijvoorbeeld binnen de afdeling Werk, Inkomen en Zorgverlening. Vanuit de burger wordt de gemeente als 1 instantie gezien.
- Beschermingsbewind in eigen beheer heeft een lang voorbereidingstraject. Zoals het kwalificeren van medewerkers en organisatie, de inrichting van het systeem en het positioneren van het team binnen de organisatie.
- Momenteel maken er circa 400 huishoudens gebruik van bijzondere bijstand voor de kosten van beschermingsbewind. Om een overstap te realiseren naar de gemeente als bewindvoerder voor de inwoners die nu onder bewind staan wordt veel gevraagd. Er dient een dossieroverdracht plaats te vinden, een nieuw verzoek bij de rechtbank, nieuwe intakegesprekken en dergelijke. In veel gevallen heeft een inwoner vertrouwen in zijn bewindvoerder en is tevreden. Dat maakt de stap nog groter.
- Door overdracht van dossiers ontstaan administratieve lasten voor de bestaande bewindvoerders.
- Door het in eigen beheer uitvoeren van beschermingsbewind ontstaat meer zicht en controle op de kwaliteit van bewindvoering. Dat wil ook zeggen dat er een zorgvuldig en gedegen onderzoek plaats moeten vinden naar de huidige kwaliteit van de private bewindvoerders.
- Door het (gratis of goedkoper) aanbieden van bewindvoering wordt een groot aantal inwoners die onder bewind staan overgenomen door de gemeente. Dit heeft invloed op de marktwerking en zal nadelige gevolgen hebben voor private bewindvoerders. Kunnen deze bewindvoerders nog blijven bestaan? Hier dient mogelijke een financiële compensatie voor geboden te worden.
- Het gros van de private bewindvoerders hebben in de loop der jaren kennis en expertise opgebouwd. Deze kennis en expertise dient bij een nieuw op te zetten team binnen de gemeente opnieuw te worden ontwikkeld. Op basis van de huidige

cijfers is de inschatting dat dit team uit minimaal 8 fulltime medewerkers moet bestaan¹.

- Gezien de berichtgeving over de gemeente Deventer en Groningen moet er rekening gehouden worden met mogelijke gerechtelijke procedures of klachtenprocedures over het in eigen beheer nemen van beschermingsbewind.

Financiële aspecten

Op jaarbasis waren de uitgaven voor beschermingsbewind in 2020 circa € 700.000,-. Gebaseerd op bovenstaande resulteert dit in:

- 400 huishoudens met beschermingsbewind;
- caseload van 50 dossiers (navraag bewindvoerders) per fulltime medewerker;
- minimaal 8 fulltime medewerkers voor het beheer van de volledige huidige caseload;
- 1 fulltime medewerker kost op jaarbasis € 77.000,- bruto (schaal 9);
- investering van 8 medewerkers is op jaarbasis € 616.000;
- investering opleiding 8 medewerkers € 23.600,- (excl BTW)²;

Daarnaast zijn er een aantal onderdelen noodzakelijk voor de uitvoering waarvan nog duidelijk is wat het financieel aspect is. Het gaat dan om:

- het zorgvuldig en gedegen onderzoek naar de huidige private bewindvoerders;
- de (licentie)kosten van het softwarepakket voor de uitvoering van het beschermingsbewind.

Maar ook met de kosten voor mogelijke juridische procedures die aanhangig worden gemaakt moet rekening worden gehouden.

Conclusie

Het uitvoeren van beschermingsbewind in eigen beheer lijkt mogelijk door het een economische activiteit in algemeen belang te maken. Toch lijkt deze grondslag nogal wat onzekerheden te kennen op onder andere het juridisch vlak zoals blijkt uit ervaringen van Groningen en Den Bosch. De landelijke ontwikkelingen op dit vlak worden op de voet gevolgd.

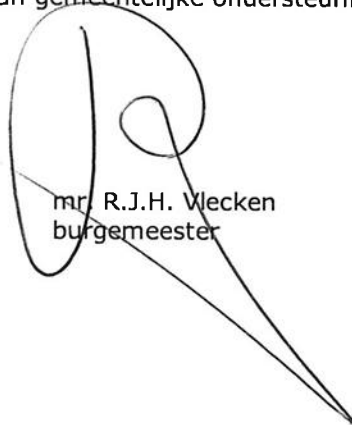
Daarnaast levert het in eigen beheer uitvoeren van het beschermingsbewind *niet* de mogelijke gewenste besparing op, ondanks dat de kosten van bijzondere bijstand voor het beschermingsbewind hoog zijn. Geconcludeerd kan worden dat het in eigen beheer uitvoeren van beschermingsbewind op dit moment onvoldoende voordelen biedt.

Vanuit de afdeling WIZ wordt er ingezet op een goede samenwerking met en tussen private bewindvoerders en schulddienstverlening. Daarnaast bestaat vanaf 1 januari 2021 het adviesrecht schuldenbewind. Dit adviesrecht geeft de gemeente de mogelijkheid de rechter te adviseren of een inwoner het beste geholpen is met voortzetting van het bewind, of dat een lichtere vorm van gemeentelijke ondersteuning beter helpt.

Met vriendelijke groet,

drs. M.J.M. Meertens
gemeentesecretaris

mr. R.J.H. Wecken
burgemeester

¹ Uitgaande van een caseload van 50 dossiers per medewerker en op basis van het huidige aantal personen met bijzondere bijstand voor beschermingsbewind (400).

² Post HBO opleiding Bewindvoerder circa € 2.950,00 excl. btw (€ 3.569,50 incl. btw)